

॥ श्री ॥

पवित्र लीलावती नाटकनां गायनो.

वेश्या व्यसन निषेधक.

आवृत्ति ३ ७ सुधारा वधारा साथे.

रंगी प्रसिद्ध करनार,

अध्यापक केशवलाल शिवराम, पाटलुकर.

अमदावाद

युनियन प्रिन्टिंग प्रेस कंपनी, लिमिटेड.

संवत् १९५२.

सन् १९५६.

अंधश्रद्धाविश्वास सर्व हस्त कर्ताओं स्वाधीन राख्या छे, भाटे
कर्तांनी लभीत परवानगी वजर कर्ताओं छापवुं, छपाववुं,
वेचवुं, वेचाववुं अजर अजववुं नहि.

किंमत ०-२-० जे आना.

શ્રી અર્પણપત્રિકા.

રા. રા. સાંકળચંદ રતનચંદ વડીલ.

એકત્રીસા સવૈયા.

શ્રીમાળી ગાર્તિ પ્રગ્યાતી, શ્રાદ્ધ સંઘમાં છો સદ્ગ્રહસ્થ;
પાદલિપ્ત પુરની પેદીમાં, પુન્ય પ્રતાપે થયા પદસ્થ;
ધન ધન સિદ્ધાચળધનરક્ષક, દક્ષ પરીક્ષક દીલ ઉદાર;
કરું અર્પણુ આ નાટક ઉત્તમ, સ્નેહ સહિત કરશે સ્વીકાર;
રતનચંદના રત્નપુત્ર છો, શમતાસાગર સાંકળચંદ,
સલવચનઅમૃત સમ ઉચરી, આપો આપ અધિક આનંદ;
લઘુવયથી મમ ઊપરઆપનો, નિરમળ પરિપૂરણુછે પ્યાર.
કરું અર્પણુ આ નાટક ઉત્તમ, સ્નેહ સહિત કરશે સ્વીકાર.
વડીલ વડીલ વિદ્યારસવેતા, વિનીત વિવેકી સુનીતિવાન;
પરમ પ્રમાણિક પ્રૌઢ પરાક્રમી માહાજનમાંછે મ્હોટું માન;
કવિની સંપતિના તસ્કરને, દંડાવ્યા દોરી દરબાર;
કરું અર્પણુ આ નાટક ઉત્તમ, સ્નેહ સહિત કરશે સ્વીકાર.

સંવત ૧૯૫૨ ના
પ્રથમ જોડ વદ ૫

અધ્યાપક.

કેશવલાલ શિવરામ.

નોટીસ.

હું અ. કેશવલાલ શીવરામ આ ચોપડી ખરીદ કરનારને તથા ચોપડીઓ વેચનારને વિનંતી કરું છું કે તેમણે મારી સહી, સીકાવાળી ચોપડિયો લેવી અને વેચવી. આ પ્રમાણે નોટીસ આપ્યા છતાં જો પાસે મારી સહી સીકા વગરની ચોપડી હશે તેણે કાયદા વિરુદ્ધ ઉપાયોથી મેળવી છે એમ ગણી તેના ઉપર કાયદાસર દંડાજ્ઞ લેવામાં આવશે.

આ ચોપડી

આપી છે.

સહી. કેશવલાલ શીવરામ

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ

શ્રી પવિત્ર લીલાવતી નાટકનાં ગાયનો.

મંગળા ચરણ.

નટી—

૧

ૐ હો ઓ શંખેશ્વર સ્વામી; હો અજરામર અંતર્યામી. ઓ; પાવન થઈ પદ પંકજ પામી, નિત નમન કરૂં નિર્મળ નામી; અમર નિકર ભૂચર ખેચર, નરત કરત, હરખ ધરત, અરથ સરત, તરત વરત, જય જય જય, ઓ.

શિવ સુત કેશવ કૃત ગુણુ આમી, જે પવિત્ર લીલાવતી જગ આમી વેશ્યાનું વ્યસન, તજવું તદન, પંડીત પસન, શિયળ વસન, સજન સજવું, નાટક સજવું, જય જય જય ઓ—

આનન્દી—

૨

લીલાવતી સમપ્રિય પતીને તું, રતીમતીથી વશ કર્યને, નાટકની તું નિપુણ નાયકા, કર્ય નાયક નટવરને, રજ્ય જસજરને, વિજય દ્વજા કરધરને.

(નેપથ્યમાં)

૩

આમ કામસેના તું, વિરહાનળથી વ્યાકુળ થઈ વારૂ; નટી—આ વાણી વેશ્યાની, શાણી અહીંથી શિદ્ધ જવું સારૂ.

૪ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

અંક પહેલો.

કપટકળા—

૪

અનંગ રંગને ઇચ્છે.

વિરહા નળથી વ્યાકુળ થઈ વદતી વ્યંગ રંગને—

ખાનપાન ગુણુગાન સ્નાનનું ભાન નહીં મન ભંગ.

ફીઆ લાલ ઉપર લલચાણી, આગસ મરડે અંગ-રંગને

કામસેના—જાણી તને અજાણી શ્યાણી, પુછે પ્રેમ પ્રસંગ;

મતિ કેળવ મેળવ મન મોહન.....

કપટકળા.....આ તન તંબુ તંગ-રંગને

કપટકળા—

૫

અરરર આવ્યો જળર જવર આજ,

કામસેના—બહાલી બોલાવી લાવી? વાલમ વૈદરાજ,

ક-પટતપાસીનાડી, પ્રેમપેટીઉઘાડી, જડીસુંઘાડી, જીવાડે જસકાજ,

સ્નેહ કુસુમ મકરંદ લગાડી હંડક પમાડી રમાડે રસરાજ-અર.

કામસેના—

૬

મદન પડ્યો કેડેરે (ર) ઘણી ગલરાઈરે-મદન૦

મન હુસ્તી મસ્તીમાં આવ્યો, માવત અંકૂશ કયાંઈરે-મદન૦

કોકવિચીક્ષણ વિણુ વિવ્હળ હું, તુજ મન ગાંડી ગણાઈરે-મ૦

જો સ્વપને સંલેગ બને તો, પોહું પલંગ પુલ છાઈરે-મ૦

નિદ્રાપણુ પ્રિય વિણુ નવ આવે, કાળજડામાં થાય કાંઈકાંઈરે

કપટકળા-બળાપો ન કર બાળારે (ર) વિચારી કાંઈરે-બળાપો.

અઘટીત ગણીકાને આ કરવું, એમાં છે આપણી કમાઈરે-બળાપો.

કામ-જોબનપૂર તણાઈ જવાની, સ્વારથ સમજ સગાઈરે-મદા

સુમતી—

૭

સુણ સજ્જન સંધ્યા સમય સહેલને સાર,

ફરવા આવ્યા ફાંકડા જલું કયાં ધાર્યું;
સ્વાર્થદત્ત—અવલોકો ઊંચુ આમ અપસરા આ છે.
ચિત લોહાકરશણ કરે ચમક ચતુરા છે.
સુમતી—હા ચમક પૂતળી લોહ પુરૂષને ખીંચે;
સ્વાર્થ—દ્રષ્ટી અમૃતથી સ્નેહ બીજને સિંચે,
સુમતી—એથી ઉગ્યો આશા તરૂંવર અંતરમાં,
ફળ ગૃહણ કરણ ઉત્સુક થયો આ કરમાં.

કામસેના—
ઓ સાહેલી, આસ્થા પેલા અલખેલા,
તું મુજને, મેળવ એ વાલમ બેલા;
મુખને મટકે, લોચન લટકે, ચતુર વિચીક્ષણ ચાળે ચટકે;
શું એ સટકે, કેમ ન અટકે,
રમક ઝમક ઠમક. ઓ

કપટકળા—
ગણિકા થઈને થા નહિ ઘેલી, મન મોહનની વાતો મેલી;
પૈસાને સંઘર તું ખેલી, ચડપ ઝડપ સડપ-તું

કપટકળા—
આશું આંસુ કે ચોમાસું આવ્યું આંખમાં,
આલી આ ચાલી ખાલી નિસાસા નાંખમાં;
પરનર ખરતું જર જીવન હું હરણ કરણ હુશિયાર,
વાનર સમ મેહ કૈક નચાવ્યા, નરવરને નિરધાર—આ
મમ અક્કલ આગળ પાગલ એ, આમ કડું આધીન,
ખાઈ ખાસડાં હુકમ ઉઠાવે, દાસ થઈ નિશ દિન—આ

કામ—ખર કે વાનર સમ નહીં એ નર કામ કુંવર અવતાર,

૬ કર્તીની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે લજવવી નહીં.

તું પાગલ નહીં નહીં પાગલ એ, અહિં નહિં પગ ધરનાર-
આવું અણુઘટતું મુજ આગળ ભુંડી લાખમાં,

કપ—વિષય વિષ મય મધુર વચનથી, લલચાવું એ લાલ;

પોપટ સમ પટ પકડી પુરું. કપટ પાંજરે હાલ—આં

કપટકળા— ૧૦

ઓ અલબેલા આવો, આવો આવોને પ્યારા લાલ,
તલસેછે, તલસેછે, તલસેછે, તલસેછે, તલસેછે, તમને એ.—ઓં
આપના નામનો જાપ જપે સ્મર તાપ તપે તન આતુર આલી,
પ્રાણની હાણ સુજાણ થશે અહિ પાણિ જીવાડીએ આતુર આલી;
કામ છે કામ ભરો ડગ આમ સુકામની વાડી આ ફક્કડ ફાલી.
અમૃત ક્યારી નાબુક નારી, નિરખી હરખો નાથ;
શેઠ સ્વિકારી, કરો તમારી, સુખી થશો તે સાથ;
અવધારીને અરજ અમારી, ઓ અલબેલા.—

સુમતી— ૧૧

પ્રેમ વચન શરથી મન વિંધી, સ્નેહ સાંકળી સજડ જડીરે,
તીરછા નયન કરે તન તાણે, પ્રિયચિત્ત વૃત્તિ કેદ પડીરે.—પ્રેમં
આ ગણિકા મમ મન મૃગ ઘેરી, ખસવા દે નહીં ગોખ ખડીરે. પ્રેં
સત્ય શિયળ નીતિ સંહારણ, મદન ક્ષેજ ચોતરફ ચડીરે. પ્રેં

કપટકળા— ૧૨

મુકી રકઝક રમણ રસીલા, છાનામાના છેલ છળીલા;
લાલા ચાલો રંગમાં, વિષય ભુજંગમ વિષ ઉતારી;
આપ કરો ઉપકાર ઉગારી, અમૃત છાંટી અંગમાં.—મુકીં

કામસેના— ૧૩

આવો આવો અલબેલા છેલા આ ઘડી,

મારા ખ્યારા ન્યારા મુકું નહીં પાઘડી;

મદન રિપુ મરદી મનમોહન, સુંદર તન આપો આલિધન;

ચતુર પરસ્પર લઈએ ચૂંબન—

આવો૦

વિરહ પીડા હવે નાથ નિવારો,

કપટ—સફળ કરો સંસાર તમારો,

કામ—મુકીને ખટપટ આપ પધારો.—આવો

સેજલદે—

૧૪

સમી સાંજનો ગયો સુમતી સ્વારથીઆની સંગે;

સદાફળ—અરધી ગઈ પણ હજી ન આવ્યો, આભૂષણ છે અંગે;

આવો ક્યાંથી તનુજ તારો,

સેજ—મારો રોયો સ્વાર્થદત્ત નથી સારો;

સ્વા—મને શાથી વગર વાંકે મારો,

સ્વા—

૧૫

વાઘણ મૃગને ઘેરે, એમ શેઠને ગણિકાએ ઘેર્યા.

શું માફ ત્યાં ચાલે, પ્રેમ પાશમાં પડ્યા કામ પ્રેર્યા.

કામસેના—

૧૬

મારો પાવન કરીઓ પલંગ, ખ્યારા પ્રાણનાથ પધારી;

રમ્યા રસિક રસિકાથી રંગ, વિરહ દુઃખ નાથ નિવારી;

આજ ઉપજી શીતળતા અંગ, મને સ્વામીનાથ સ્વિકારી;

શરદ ઋતુ સોહામણી, પૂરણ ચંદ્ર પ્રકાશ;

મંદપવનની લહેરમાં, બહાલા વિલસોછો વિવિધ વિલાસ, ખ્યા.

અંતઃપુરમાં એકલા, છાના રાખું છેલ;

કપટ—આ રતિને રતિપતિ તમે. રમી રસિક કરો રંગરેલ;

કામ—તન મન ધન અરપણુ કરી, રંજન થઈ દિન રાત;

૮ કર્તાની રજા રીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

હાજર રહીશ હબ્બરમાં, પ્રભુ અવર પુરૂષ જાત તાત.
સુમતીવિલાસ— ૧૭

પ્રિયા મારીરે પ્રાણુથકી તું છે ખ્યારી,
ગાલ ગુલાબીએ ખીંદુ બિરાજે, મૃગમદનું મનોહારી—પ્રિં
કનક કળશ કુચ કંચુકી કસીઆ, સ્પર્શ સદા સુખકારી—પ્રિં
નિરૂપમ નારી તને નિરમાવી. ઉર્વશી ગર્વ ઉતારી—પ્રિં
રોજ રહીશ તુજ સમીપ રસિલી, સ્વજન સબંધ વિસારી—પ્રિયાં
કામસેના— ૧૮

નાથ નવ કરો, વાત ઘર જવાની;
વિરહ લ્હાય, શું વેઠાય, નહિ જવાય, લાણું પાય;
દાસી છું સદાનીરે— નાથં

સુમતી—ફીકર પરહરો, માફ વચન માનીરે;
એક જામ જાઉં ધામ, લાણું દામ, આણું આમ,
શું પછી કહેવાનીરે— ફીકરં

કામસેના— ૧૯
વીરહા નળથી બળતી, મુજને મુકી નિજ ઘર નિત જાણું;
લોગી લલે પધારો, ખચિત મારે આજ નથી જાણું—

સુમતીવિલાસ— ૨૦
ઘેલી કેમ કરે છે ઘેલાઈ,
ચુકી મુકી તારી ચતુરાઈ, શું મુઝાઈ—ઘેલીં

કામ—સ્નેહ શસ્ત્રે વિંધાઈ ચિત્ત ચોરથી ચુંથાઈ;
લ્હાઈ લ્હુઈને લુંટાઈ, મુઝો મદન કરે કહાઈ.

સુમ—રસિલી રસિલી જાય શું રડાઈ;
છાનીરે છાનીરે આ નથી ઠગાઈ,

કામ—શેઠ સમજી સફાઈ, હજી બાણી જીદાઈ;

ઝેર પૈસાનું પાઈ, કરો ચ્હાંય ત્યાં ચડાઈ,

સુમ—મુકી દે મુકી દે આવી મુરખાઈ,

આવું છું આવું છું લડીશમાં લડાઈ—બેલી૦

જોઈ—

૨૧

ભાઈ પટારો કેમ ઉઘાડ્યો, જોજી કુંચી બેસારી કેઈ;

સાહેબ બાપા ખહાર ગયા છે, શું ગુંજામાં ઘાલ્યું લેઈ.

બધું ઘરેણું ક્યાં લઈ ચાલ્યા, આમ કરી તસ્કરનું કામ;

પડશે માથે અરે અમારે, પાછું મુકો તમે તમામ.

સુમતી—

ચખાવલા તું ચડી ગયો છે, પરની તારે શી પંચાત;

બસ બસ તારે નહીં બોલવું, હમણાં પાછળ પડશે લાત;

નીચ જાત ચાકરની તારી, આખર જોડા ઉંચકનાર;

આવ્ય રાંડના હવે ચડાવા, બંદાતો આ ચાલ્યા બહાર.

કામસેના—

૨૨

વાલમ આવેરે (૨) ચાલી જોને આ આનંદ કંદ નંદ નંદ;

મંદ મંદ હસી હસાવેરે—વાલમ૦

ચંદ્રવદન મદન મોહન નયન નિજ નચાવે;

ચતુર ચિત્ત ચળાવે, ઇશક ઐષધી લગાવે,

તાપ સૌ સમાવે, ભેટું ભાવેરે—વાલમ૦

કામ—

૨૩

છબીલા પતિ છોડનારી નથી, જીદી નહીં પડે માછલી નીરથી

સુ—જરાવાર જઈ હાલ આવું અહીં, અધીરી ન થા સત્ય બોલું સહી

ઘડીએક ઘરમાં નથી ગોઠતું, નથી ચિત્ત વેપારમાં ચોટતું;

કામ—મને પ્રેમ ચોછો દિસે છે પતિ, બીજી કોઈએ શું બગાડી મતિ;

૧૦ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે લજવવી નહીં.

સુમતી—અરે બહાલી તું આમ આ શું વદી,.....

કામ—.....પધારે પલંગે જવાશે, કદીં

સદાકૃણ— ૨૪

ધર્મ નીતિ તજી પણ કદી, નહિં ધમકાવ્યો નામ;

સમજણ વગર સ્વતંત્રતા, આપતાં થયું આમ.

સુંદરી કંઈ નથી સુઝતું.

સંસારમાં સુત સુંદરી, છુટાં મુકતાં છેક;

પસ્તાવું પડશે પાછળ થકી, વંઠી જાતા વિશેક; સું

સેજ—નિંદાય છે નાત જાતમાં, લુચ્ચો કહે એને લોક;

હલકો પડ્યો સગાં બહાલામાં, વિવાહ કરશે શું ફેક-

સ્વામી હવે હું તે શું કરૂં;

ભણવું ને ગણવું ભુલી ગયો, અળગો મુક્યો આચાર

જાતો નથી જીન મંદિરે, વળી તજીઓ બહેવાર—સ્વાં

લાલબા— ૨૫

આમ વાંક વગર વીરા મારે છે શું,

સેજ—કંઈ તારે વશ પડી નથી ધારે છે શું;

સદા—વૃદ્ધ માતા પિતાને તું ઠારે છે શું;

લાલ—ભણી વિદ્યા વગોવી વિચારે છે શું;

સુ—કેમ લાલડી પડી પછાડી,.....

લા—.....જેને માડી ડોળા કાઢી;

બીક જતાવે મને રડાવે,

સુ—લાતો પડશે ત્યારે રડશે,

લા—ઓ ખારે ઓ ખાપાજીરે, હાય હાય મને મારીરે—આ,

સેજલદે— ૨૬

અરે આપણા કુળમાં ઉઠ્યો અંગારો, હાંહારે ઉઠ્યો અંગારો.

ધરમ કરમ ધન આખરૂં બાળી બળનારો હાંહારે; બાળીં
વેશ્યા વ્યસન સંડાસમાં બુડી નવ બચનારો, હાંહારે,
જશે નિરંતર ઝુરતાં મહારો જન્મારો, હાંહારે.

વારાંગનાઓ

૨૭

જય જય જય કૌશામ્બી નૃપતિ વ્યાપોજશ દેશ વિદેશ,
નિજ વદન વિદ્યુથી ન્યાય સુધા, વસુધા વરસેજ વિશેષ;
મહારાજ—શીરતાજ—

પરમ ધરમ મરમ વેધક, પ્રજા તણા પરમેશ;
નીતિની રીતિના ઉપર પ્રીતિ, સાહેબીમાં સુરેશ;
કંગાલને ધન માલ આપીને, કૃપાળુ કાખ્યા કલેશ;
આનંદમાં નીત આપની રૈયત, નમનકરે નરેશ. જય જય.

વિદુષક—

૨૮

સુણો સરકાર (ર) મળી મને નારી નઠારી,
છે લઢકારી, મુજને મારી; પાડતી એ પોકાર; સું
અમેતો આખરૂંવાળા, સોમાભાઈ શેઠના સાળા,
મોટી ઝાલી હાથમાં માળા, કુભારજી રાંડના કાળા;
કરે નિત છોકરાં રડારડ—સુણો
સ્વામીથી રનેહ ન સાંધે, બીજાથી એ દોસ્તી બાંધે;
બરાબર રાંડ ના રાંધે, અરે એને ઉચકું બાંધે.

પછીથી થાય છે પડાપડ—સુણો

ચતુરાઈ આંખને આળે, આડું બોલી બોલમાં બાળે.
આખો દા'ડો ઉંઘમાં ગાળે, છટાદાર છાજ્યાં વાળે,
મારે નિત થાય છે ચડાચડને કડાકડ ને લડાલડ ને હડા
હડને ધડાધડને તડાતડને ભડાભડ—સુણો

૧૨ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કેં લજવવી નહીં.

રાજા—

૨૯

ધિક વ્યભિચારી દુનીઆદારી સર્વ વિસારી,
હાહા નગરશેઠ સુણી હું દીલગીર છું ભારી—ધિક૦
રાજકાજના જુઓ કાયદા, શી એમાં સત્તા મારી.

લંપટના આગળ લાચારી—ધિક૦

પરના ખેતરનું વાવેતર, કદી આપણું ઢાર ચરે;

પરને સજા શકાય ન મારી—ધિક૦

ઝેર હળાહળ જો મૂરખ જન, પોતાની મેળે પીશે,

કેનો દંડ કરે દરબારી—ધિક૦

કુળાચાર ગણિકાનો એ છે, એ નથી ઠરતી અપરાધી;

વૃદ્ધ તમે છો જુઓ વિચારી—ધિક૦

સુભગા—

૩૦

સ્વામીનાથ મારા શીરતાજ, એક વિનતિ સાંભળો આજ;

બુદ્ધિશાળી લીલાવતી ખેડેની, વરવા મોગ્ય ઉમર થઈ એની.

સોમ—આજ પત્ર વેવાઈનો આવ્યો, લગ્ન લેવા વિચાર જણાવ્યો.

સુભ—ત્યારે આજ જોશીને તેડાવો, રૂંડો લગ્ન દિવસ લેવરાવો.

સોમદત્ત—ઠીક લગ્ન દિવસ નિર્ધારી, તારી હુંશ પુરી પાડું ખ્યારી;

સુ—આવ્યો દિવસ દીવાળીના જેવો, લક્ષ્મી વાવરીને લેડાવો લેવો.

કામસેના—

૩૧

કર્યું મમ ઘર પવિત્ર આજ પધારી પ્રભુ;

નમું નરવર લુંડીની લાજ વધારી પ્રભુ—કર્યું૦

સચિવજી સાથે કૃપાનાથ મોટી કૃપા કરી;

હાજર હજુર છું શુભામ થનારી પ્રભુ.

કામસેના—

૩૨

સુણો સચિવજી ચતુર સુજાણ, છપીલો છોડનારી નથીરે.

પૃથ્વીનાથ માગેતો આપું આ પ્રાણ—	છળીલો.
પ્રેમ ગાંઠ બાંધી છે કરી પ્રયાસ—	છળી.
તમે તોઠાવો છો શું બતાવી ત્રાસ—	છ.
મન ગમતાથી મોજ ન મુકાય—	છ.
જીવ જતાં સુધી જીવું ન પડાય—	છ.
આપું અઘટિત ઉચરી વચન—	છ.
મોટી હોળી સળગાવી મહારે મન—	છ.
મહારાજ મહેર કરી કરો માફ—	છ.
આવો અવળો થશે શું ઇનસાફ—	છ.
તમે શીપારસ કરી હશે શેઠ—	છ.
વેશ્યા પાસે લેવા આવ્યા હશે વેઠ—	છ.
રાજા કોપેતો કાપી લે લલે શીર—	છ.
ચા'યતો શુળીએ ચડાવે શરીર—	છ.
નહિ નહિ આવે આપને આવાસ—	છ.
મુકી ઘોને મૃગતૃષ્ણા જેવી આશ—	છ.

પ્રધાન—

૩૩

કરો છો શું વિચાર, કર્યા વગર ઉચાર.
ખુશી કરો સરકાર, વાર કરવી નહિ લગાર;
નગર શેઠનો કુમાર, ઘેર જાય નહિ ગમાર;
પટાવી કોઈ પ્રકાર, જવા ઝટ કરો તૈયાર;
કરે શેઠજી કરાર, નહિ જીઠો થનાર,
જાણ્યો જાણ્યો, પાકો તમારો, ખ્યાર.

ગાનારીએ—

૩૪

લીલાવતીએ લખી મોકલ્યોરે, કાગળ પ્રીતમ પાસ;

૧૪ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

ચાતુર ચાતુર ચિત્ત થયુંરે, વરવા સદ્ગુણી સુમતિવિલાસ.
બહાલા વેલા આવજો—

શરદ્પુનમની પક્ષિનીરે, ઝાંખી જોખનવતી જેમ;
દિનકર કર ખીડન ચહેરે,

ધ્વજીયું અંતર આપથી એમ—બહાલા૦

પરણીને સર્વ પ્રકારનારે, પૂરણ કરશું કોડ;
રામ સીતા સરખી થશેરે, જાણે રતિ રતિપતિ સમજેડ. બહા.
ગાનારીઓ— ૩૫

સગાંરનેહી સજન પંચ સાખથી, પરણે વરવધુ સુખ અભિલાખથી,
લાડો લાડી લોચન લાયકાઈથી, ચોરી ચોરીએ ચિત્ત ચતુરાઈથી,
મનડુ પ્રેમે પરસ્પર મેળવી, ભલી દુધમાં સાકર ભેળવી;
અન્યોઅન્ય ગ્રહણ કરી હાથનું, શુભ ચિંતવી નિત સ્વામીનાથનું.
હાયભૂત થઈશ સહુ કાજમાં, પામી મંત્રીનું પદ પતિ રાજમાં;
ન્યાય એવો કરાર કરી વરી, અગ્નિ ચંદ્ર સૂરજને સાક્ષી કરી.
પત્ની આભવ તને પાળનારે, કરે કંથ એ કોલ કરારે,
મારા વૈભવમાં તારો ભાગરે ખીજીનો તુજ બેઠે ન લાગરે.
કદી નહી અપમાન કરીશરે. તેના જામીન શ્રી જગદીશરે.
હરખે વરત્યાં છે મંગળ ચારરે. કહે કેશવ આનંદ અપારરે,
ગાનારીઓ— ૩૬

ચાલો ગોત્રજને પગે લાગોરે, વરનાવાંસામાં પાપડ લાગો—
માથે મોતીનો મોડીઓ ઘાલીરે, જમણે હાથે નામણુદીવો ઝાલી;
ગાતી વાતી સૈયર સાથે ચાલીરે, મોટી હોંશે વિવાહ વેવાણુ મહાલી;
કંકુ તિલક કરી ચોખા ચોડીરે, નાક તાણ્યું છે મ્હોં મચકોડી,
ધ્રુના તારાના દરશન થાયરે, જોડું અવિચળ રહેજો સદાય.

સુગુણમંજરી—

૩૭

વિસરી જઈશ સખીને, પતિ પ્રેમમાં પડી પુન્યશાળી;
ધર્મ ધર્મ પત્નિનો, કદી વિસવો નહીં વિનયવાળી;

સાહેલીઓ—

૩૮

સૈયર સુખકર સંસાર, શીયર ભૂષણ સજીએ;
એ વિજે નીગુણા નરનાર, તનમનથી તજીએ;
પર નર નારી દેહ દીપક પર, પડી પતંપ સમાનરે;
સુજસ શરીર સળગાવી મુકે, કઈકે નફ્ટ નાદાન.—
અવર અખંડીત અંગ અનુપમ, નહીં મળે એક નાકને;
શીયળ વિના એવા સદ્ગુણ સહું, જેમ સોમલ સંપાક—
વ્યાભિચારીને સૌ સંસારી, કરે અધિક ધિક્કારરે;
પરપોળે પકડાતા પડીઆ, મ્હોટા જનને માર.—
જાર કરમથી જેહ જગતમાં, કરે કલંકીત કુળરે;
અક્કલમાં અંગારા ઉઠ્યા, ધર્મ કરમમાં ધૂળ.—
વેર વિરોધ વધે વ્યાભિચારે, નિશ્ચય ધનનો નાશરે;
શીવસુત કેશવ શીયળવંતના, દેવ સરીખા દાસ.

સુમતી—

૩૯

અમકી, અમકી અતુરા કયાં ચાલી, અહીંથી ઉઠીને ઠાલી;
જેશો, જેશો જેશો શું જહીવું, પ્રમદા અધરામૃત પીવું,

લીલા—ઉંઉંહું, ઉંઉંહું ઉંહું ઉંહું.

સુમતી—.....તજ લાજ પતિ તુજ છું હું.

લીલા—અઘટીત અહીં અઘટીત અહીં નહીં આચરવું,

સુમતી—.....અહીંઆં અંતપુર કરવું;

લીલા—ઓ સખીયો, ઓ સખીયો, મ્હારી આવી,

૧૬ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

સુમતી—.....શું સટંકી જવું સમજાવી.

લીલા અળગા રહો, અળગા રહોને વળગોમાં,

સુમતી—.....ખાળા અમથાં ખોલોમાં,

લીલા—એ આવી, એ આવી હું ખાઈ,

સુમતી—.....આવી કર નહીં આડાઈ;

લીલા—માણ, માણ ખોલાવે મહારાં,

સુમતી—.....નહીં ચાલે નખરાં તહારાં,

લીલા—માં રગડો, માં રગડો મારગ મેલો.

સુમતી—.....છટ્ટીનો છું ઉખડેલો.

લીલા—આ હિંચકો, આ હિંચકો શેઠ સુધારી,

આજ્ઞા માનીશ તમારી.

સુમતી—તસ્દી, તસ્દી લેવી ન તમારે, આ શેવક શિશુ સુધારે,

માની, માની આજ્ઞા આ મહારી, ઠીક છે ઠીક રાંડ ઠગારી.

સુમતી— ૪૦

આ મુઝ્યાની દુઝ્યા, માત પિતાએ મુજને વળગાડી;

સાન્યું કહ્યું ન મારું, અરે રાંડ આ વખત થઈ આડી;

એને ખોલાવાના, બહાલી વેશ્યાના સોગન ખાધા;

મોટી ભૂલ કરી મહેં, હવે ફરી ખોલાવાની ખાધા.—

ગાનારીઓ— ૪૧

પરણી નવસા કૌશામ્બીએ પધારીયા; વાળાં વાગે જોવાને રઠ લાગે.

સાહેલડી, લાડી લાખેણી લાવ્યો લાડણો.

ધન્ય ધન્ય સદાક્ષ શેઠને, જાન જોડી નાંખ્યાં છે નાંખ્યાં તોડી સા.

રથમાં વહુવરને ચમર વિંઝાય છે. દીસે ડાહ્યા સેજલદેના જાયા, સા.

જગલાડી વરવહુનું જોડું જોઈને, બેઠી ગોખે ઉંડાનિસાસા નાંખે, સા.

કાયદા પ્રમાણે સર્વે હક્ક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે. ૧

મો-લાલસાહેબને સમજાવે સાનમાં, લલચાવે, ને મોતીડે વધારે
સાહેલડા !! શેઠની ફજેતીના કાળકા.

મોટું મહાજન સાજનમાં મળ્યું, આવી રાજકચેરી નૃપ પ્રેરી. સ.

અંક બીજો.

સુમતીવિલાસ—

૪૨

હું આની સાથે શું કરૂં, વળગ્યું વેંગ આ ખરેખરૂં,
મનની મેલી મળી, તરછોડીને ટળી, જઉછું બળી ઉંઘમાં લ
હશે શીંગમાંથી સળી, અહીં હવે નહીં ઠરું—આ
તણ ખાનપાન, વાટ જોતી હશે જીવજન,
જાઉં જટ એના જાન, સાથે મહેં જડયો છે જાન,
નડતી પડતી રડતી છોડું છું હવે છળી—તરછોડી
લીલાવતી—

૪૩

પ્રાણ પતિ પ્રાણ પતિ પ્રાણ પતિરે,
અહિં નથી અહિં નથી અહિં નથીરે;

લીલા—

૪૪

અરે અહીં એકલી મુકીને મને આમ,
અચાનક ઊઠી કંથ કયાં ગયા તમે;
સ્વામી ખેલા સમાગમે આતે શું કર્યું,
સાંભળેલુ મહેં જે હતું તે સાચું ઠર્યું;
ખચિત પીયુજ ઉંઘતી જાણી ખસ્યા,
આશરે જાણું છું વેશ્યા અવાસે વસ્યા.

લીલાવતી—

૪૫

પ્રીય પતિ તમે જટ આવો આ સમે,
આપ વિના વિરહ વહ્નિ શી રીતે સમે,

૧૮ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

વેશ્યા વ્હાલી હતિ પતિતો, નતી પરણવી નાર,
નીદ્રા મુજને નામ ન આવે, આપ વગર આ ઠાર—
આભૂષણ અંબર ભીંજ્યાં, કરતાં અશ્રુપાત;
રોતાં રોતાં નથી ખૂટતી, અરે રાક્ષસી રાત—
મને ભાસકી સરખું ભાસે શયનભુવન ભરથાર;
ઝાંઝર જાણે જડી ખેડીઓ, અકળાવે આ વાર—
કનક વલય કર કડી બરાબર, વર વિણ કેદી વેશ;
આ આંજેલી આંખે લાગે, મરચાં સરખી મેશ;
નંગ જડેલી નવિન કંચુકી, બાંધન સરખી બાંધ,
બહુ દુઃખ દે છે કામ દરેગો, હવે કંઈ શું હાય—
અલંકાર ધખતા અંગારા, મણિધર પુલની માળ;
મંદ પવનની દહેરો લાગે, જાણે અગ્નિ જ્વાળા—
કસ્તુરી કંકુ ને કેસર, રસિયા તુજ વિણ રાખ;
પતિ વિણ કોણ કરે પરિપૂરણ, અંતરના અભિલાખ.

કામસેના—

૪૬

સખી કેમ ન આવ્યા નાથ હજી, હું તો જોગન થઉં શણગાર તજી,
દુશ્મન મદન સતાવે નિશદિન, વાર કરે નહીં વાલમજી;
ઝંપાપાત કંઈ ઝડખેથી, વધુ વશ થઈ મુજને વરજી.

કપટકળા

૪૭

આમ શું કરે છે આલી રજતો ધિરજ ધર,
ધર ધર વર ચીવર કર નજર નિરખ વર હરખ ભર.
મીલાવ કર કર—

આમશુભ

સ્મરજવર હર સુખકર ધનવંતર, ભરજોબન ભેડી સુંદરવર.
અધર સુધારસ પાઈ પરસ્પર કામ ક્રીડા સખી કરકર—આ

~~સાચી~~

કાયદા પ્રમાણે સર્વે હક્ક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે. ૧૯

કામસેના—

૪૮

ભલે આવ્યા હર્ષ ભરાણી,
અવધી ઉપર ગઈ એક ઘડી પણ, મેં જુગ માફક જાણી;
સત્યવાદી તમે શેઠજી સાહેબ, હું ગણિકા ગભરાણી;
ધિરજ નહીં અલ્પ ધરાણી— ભલે૦
સુંદર શયન ભવન શણગાર્યું, લાલ હુંતો લલચાણી;
ખ્યારા પ્રેમ રસ પાઓને પીઓ, મન ગમતું સુખમાણી,
યૌવન મદ અશ્વ પલાણી— ભલે૦

સુમતિ—

૪૯

મોહી રહ્યો હું મંદહાસ્યમાં, રસીલી તારા—મો૦
એક રાત્રિ રહ્યો નહીં પરણી ગૃહિણી પાસે,
એકલી મુકી આવ્યો આવાસમાં—રસી૦
આપણે જે ભોગ ભોગવીએ ભોગ એના,
મૈયર જવાની એક માસમાં—રસી૦
કામિની તમે કર્યું કાંક મને કામણ,
પકડી જકડી પાડ્યો પ્રેમ પાશમાં—રસીલી૦
તુજ થકી અધિક કોઈ વિશ્વ નથી બહાણું,
પ્રતિજ્ઞા કરૂં છું પ્રકાશમાં—રસીલી૦
વણજને વેપાર બહાલી ધર્મ કર્મ શર્મ તજ;
ગાળવી છે વય બધી વિલાસમાં—રસીલી૦

લીલાવતી—

૫૦

નાથથી નિરાશ થઈ (ર) મુંઝાઈ હું મરૂં—
લાલથી નથી હું લડી, પ્રાણ વિના લાસ પડી;
મદન ગીધ આંચ ચઢી, હાય શું કરૂં.—

૨૦ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

બહાલા વ્યભિચારી થયા ઉઘતી મુકીને ગયા,

એક રાંડ રાખી રહ્યા, ઠામ કયાં ઠરૂં—

સુગુણ—

૫૧

અરે આવડી શું અકળાયરે બેની સૌ સાડે થશે,

મારા સમજે મન મૂઝાય રે— બેની૦

રડી રડી થઈ આંખડી રાતી, કાયા ગઈ કરમાઈ,

મ્હાન દેખીને મૂળડું તારૂં, મને થાએ કાંઈ કાંઈ,

લીલા—કરી નાવલે નાદાની, જસે કેમ જન્દગાની—અરે૦

શાસન દેવતા સ્હાયથી, તારો સુધરશે સંસાર;

સાચું પતિવૃત્ત પાળતાં, તારે વશ થશે ભરતાર,

લીલા—મારી છેડાછેડી બાંધી, કરી પુરી આ ઉપાધી—અરે૦

લીલાવતી—

૫૨

સખી પરભવ પાપ અમાપ કરી હુંતો અવતરી,

મને વિશ્વ વધુના પ્રતાપ પતિએ પરહરી,

હશે ભરડયાં સજીવન ધાન અણુગણ પાણી વાવર્યા,

કર્યું મુનિવરતું અપમાન ધરમાદાનાં ધન હર્યા—

દીધી વિદ્યા ગુરૂજીને ગાળ લેઈ વૃત્ત ભાગીયાં,

તોડી નાખી તળાવની પાળ જેનાં પાપ જાગીયાં;

કાંતો પુન્યની ફેાડેલ પર્વ કે જાન હુંટી હશે;

નિજધર્મ તજ્યો ધરી ગર્વ સખી મારૂં શું થશે—

થઈ પાપી તણી પક્ષકાર ઉત્તમ અપમાનીઆ,

મુકી અળગો શ્રાવકનો આચાર મિથ્યાત્વિને માનીઆ.

કુડી સાળ ભરી સરકાર ખોટાં ખત મેં લખી;

દોરી દીનજનને દરબાર દ્વેષે કરીઆ દુઃખી.

આવાં પાતિક મ્હેતો અપાર કર્યા હશે પૂરવે,
વેશ્યા સંગી મળ્યો ભરતાર અરે મને આ ભવે—

મુગુણ— ૫૩

શ્રીજીન દરશન કરવા જઈએ, કાકી ફીકર ન કાંઈ;
લીલા—ઉઠોને આદેશ્વર મંદિર, આંગી છે સુખદાઈ;—

જીન ગુણ ગાઈ, કરીએ પુન્ય કમાઈ— જી૦
લીલાવતી— ૫૪

મુણ સાહેલી કરવું શું હવે, શાથી જન્મારો જશે,
મુગુણ—તારા શિયળ પ્રભાવથી બેની, સ્વામી તુજ સારો થશે;
બહાલે વાંક વિના વિસારી, નળની જે દમયંતી નારી;
પાછી તે પતિએ સ્વિકારી, તેમ તે તારો થશે.

સદા— ૫૫
લાજ છોડી છેક તેં છટેલ છોકરા,
બાપની તેં આબરૂના કાંકરા કર્યા—
આવી છે દીવાળી હોળી હૈયામાં બળે,
જઈંછું વહુને તેડવા પણ દા'ડા શો વળે;

સેજલદે—સાસરામાં જાણે છે જમાઈને સહુ,
માટે નહીં મોકલે વેવાઈ તો વહુ;
કરવાને વિવેક લોક લાજથી જવું,

જેમતો—ગાડી જોડી લાગ્યો ખોટી કયાં સુધી થવું.

મુગુણમંજરી— ૫૬

કીદ્યાં ગાજ્યો કીહાં ગડગડીઓ, કીહાં મેઘ તણી પડી ઝડીઓ;
કીહાં ઉદય અને કીહાં અસ્ત, એમ સમજીને મનમાં સમસ્ત.
અમે ડા'પણ આપનું જાણ્યું; આવ્યા કરવા અહિંઆ કેનું આણું;

રર કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

જેમ આવ્યા તમે જાઓ તેમ, ઘેર પુછજો કુશળ જેમ;

કપટકળા—

૫૭

પીયો પીયો પીયો પીયો પીયો પીયો પીયુ પ્રાણાધાર—

પછી પામો સ્વર્ગનું દ્વાર— પીયો.

લુટો લુટો લુટો લુટો લુટો લુટો, જોળનીયાની જહાર—

કર આવ્યો રત્ન અંબાર— પીયો.

જેસો જેસો જેસો જેસો જેસો જેસો—તખત સરકાર—

કરી માર કટાર પ્રહાર—પીયો.

સદાકળ—

૫૮

ગભરામણ મને ઘડપણમાં આવે છે ઘણીરે,

લંપટ પુત્ર પાકયોરે, હુંતો એનાથી થાકયોરે;

મોટું છે ઘર માફ, સાસરીયું એનું સાફ;

ઘણી સમજણી વહુ છે, તનય તણીરે.—ગભ.

ગયો લોક લાજેરે, આણું કરવા કાજેરે;

મુજને બહુ બનાવી, વહુને નહીં વળાવી;

શરમાયો વહુની સખીનાં વચન સુણીરે.—ગભ.

વરસને મહીનારે, વિતી ગયા કહીનારે,

હવે ફરી હું જઈને, કાંઈક દીલાસો દઈને;

લીલાવતીને લઈને, આવું ઘર ભણીરે.—ગભ.

સ્વાર્થદત્ત

૫૯

એકની આગળ આગસ ખાય છે, એકને ઉર ઉઘાડી બતાવે;

એક કને મુખ મીષ્ટ વહે વળી, એક કને હશી નેન નચાવે;

એકને આપે આલીધન ચુંબન, એકને જુક લઢાઈ લડાવે,

એમ અનેક પ્રકાર કરી જગ રાંડ હરી ધન ધુળ ફેકાવે.

સ્વાર્થહત્ત—

૬૦

જગત રંડા કને જે જશે, થશે નિરધનરે જશે સુજસ જરૂર કે
સડશે શરીર કુસંગથી, પંથે પડશેરે થઇ મદીરા મસુર કે,
કોઇ ના પડશે કુછંદમાં—

વિપ્ર વણિક વટલાવતી, લેળા બેસીરે કરે લક્ષ અલક્ષકે,
ખોટી ચાલે ખાઇ ખાસડાં, મારી માફક રે મુકે પોક પ્રત્યક્ષ કે;
લોક બનાવે બદામનો, કાઢે કાછડીરે પાડે પાઘડી કોકકે,
કાળુ કરે મુખ મેશથી, હેહે કહીનેરે હશે લોકના થોકકે—કો.

સુભગા—

૬૧

દુઃખી તું દીકરી મારી, શુળી સમ સાસરી તારી,

પીયરમાં સુખપાલ પણ, કામ ન આવે કાંઈ;

લીલા—સુળી સાસરીયા તણી, સહન કરી સુખદાઈ;

સુગુ—ગુરૂ શિક્ષા સુણી સારી, બધી દીલમાં લીધી ધારી;

લીલા—અછતાં આવે આળ અહીં, કરો વૃદ્ધ વિચાર,

સસરા પુન્ય પિતા સમા, આવ્યા બીજી વાર.

સામદત્ત—અરે વર છે વ્યભિચારી, એથી દુઃખ ઉપજે ભારી;

સદા—

૬૨

સુકુળ વધુ તમે સાંભળો, દુઃખીયા સસરાની વાતજ,

જે મન ચા'ય તો માનજે, ભાખું છું ભલી ભાતજ,

ઉડુંરે હૃદયમાં આલોચજે (એ ટેક)

ભણતાંરે ભણતાં ભણાય છે, લખતાં ગ્રંથ લખાયજ;

મહેલ ઝરૂખાને માળીયાં, ચણતાં ચણતાં ચણાયજ. ઉંડું—

ડગલે ડગલે ડુંગરો, ચઢતાં ચઢતાં ચઢાયજ,

સાગર સમ સરોવર વળી ટીંપે ટીંપે ભરાયજ. ઉંડું—

૨૪ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

ઉઘમ કરતાં આગસ તજી, દુઃખ દારિદ્ર જાયજી,
એમ ઉપાય આરંભતાં, સરવૈ કાર્ય સધાયજી. ઉડું—

એથી આવી ઘેર આપણે, કરશેા કાંક ઉપાયજી,
ધરમ પસાય થકી થશે, શાસન દેવતા સ્થાયજી. ઉડું—

સખીયો—

૬૩

મહારી લાયક લીલાવતી જહેન ભલે સાસરે પધારોરે,
ઉક્તિ જુક્તિ કરી પતિવૃત પ્રભાવ સ્વામીને સુધારોરે;
આહ્મી ચંદનખાલાને શીવા સુલશા સુલદ્રા શાણીરે,
પ્રભાવતી પદ્માવતી શોળવતી સીતા કૌશલ્યા વખાણીરે;
પુષ્પચુલા મૃગાવતી કુંતી દ્રૌપદી રાજુલ દમયંતીરે.
સતીનાં ચરિત્ર સુણી સૂપવીત્ર ગુણ ગૃહી ગુણવતીરે;
નીત્ય પ્રણુમીએ પ્રભાતે ગુરૂદેવરે જીજ્ઞંસ જયકારીરે.
પછી સારીએ સાસરીયાની સેવરે વિનય ધર્મ ધારીરે:
સખી પુરેપુરે પ્રથમથી વિચાર કરી કાર્ય કાંઈ કરીએરે,
શીખ સાસરવાસામાં વીરા કેશવની લેઈને વીચરીએરે.

લીલાવતી—

૬૪

(સ્વગત) લાવણી, શ્રી અજીતનાથ [એ રાહ.]

રે કયો વેશ્યાએ કેર, ઉપજે ઝેર, વાળવું વેર હવે શા બા'ને;
હું કાળી નાગણ થઈ ડસું ગણિકાને.

આ જોખનરસ ઝલકાય, વસુ વનમાંય, લાલ વિણ લા'ય, ઉઠેછે અંગે;
શી ચુક્તિ કરતાં મળું સહુણા સંગે

શું કરૂં સૂઝે નહિ કાંઈ, ઘણી ગલરાઈ; મરૂં વિષ ખાઈ; પિયુજી પાખે,
નિઘણીઆતીના ઉપર નજર સૌ નાંખે.

મંગાવું મહિષી ચાર, જોઈ શ્રીકાર, અરે આવાર, કહી સસરાને;

હું કાળી નાગણ થઈ ડસુ ગણિકાને.

લાલખા—

૬૫

કરી વેશ્યાની ચારી, બેઠા અટારી, પેલા તમારા પ્રાણ,
જાઓ થાઓ મૈયારી, લાભી અમારી— બેઠાં

વિંછીનો આંકડો વેશ્યા છે વસમી, જોજો ન થાય જાણ,
જાણશેતો ઝેર આણશે આજું; કરશે રાંડ રોકાણ;

જુઓ જળની ઝારી, હાથમાં ધારી— બેઠાં

લીલાવતી—

૬૬

અવર મદન અલબેલો, આતો દિશે— આં

શરદ પુનમના, સુધાકર સરીખો, આજ નગરમાં ઉગેલો—આં

મનોહર કસ્તુરી આ મૃગ માફક, જોઈં અરૂં ખે જુકેલો—આં

હું નિરભાગી નાથ તણ મને, વેશ્યા આવાસે વસેલો—આં

ધન ગણિકા ધરણી તલ તુજને, પ્રિય કર્યો મમ પરણેલો—આં

અંદ્રચકોરને મયૂર મેઘ સમ, મુજ મન રંગ રહેલો—આં

મૈયારી વેશે નહીં જાણે, મમ છળ છેલ છળીલો—આં

સાહેલીઓ—

૬૭

સખીઓ નિજ નિજ નીતિ ધર્મ સદા સંભાળીએરે,

પરમ પવિત્ર પતિવૃત્ત પટકુળ કરી પરીધાન;

સાસુ સસરા માતપિતાની સેવા સાચવેરે;

ભાવ સહીત ભક્તિથી નિત ભણ્યે ભગવાન,

એવા ઉત્તમ ગુણથી ઉભય સુકુળ અજવાળીએરે. (ટક)

નજરે નજર ન જોડીએ, નાથ વિના નર સાથ,

પરનરને નવ આપીએ, તાળી હાથો હાથ;

હસવું રમવું જમવું એકાન્તે નવ બેસવું રે,

૨૬ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

પતિ વિણ પતિના પણ સદ મિત્રોની સંગાથ—એ૦
 નાથ વિના કરવી નહિ, વિનોદ કીડા વાત,
 વિશ્વ વિરૂદ્ધ ન વર્તવું, ભલે તાત કે બ્રાત;
 સજની બ્રષ્ઠ થવું નહીં સુધરી સદ આચારથીરે;
 નીરલજ નટખટની સોખત તજવી સુખત—એ૦
 કુષ્ઠી કદ્રુપ કુબડો, નિરધન નિરખળ કાય,
 મતિહીન પતિત પતિ મળે, એ સતીને સુરરાય,
 જોડી પગ અંગુઠે દ્રષ્ટિ આધુ ઓઢીએરે,
 સુખકર સાચવીએ સૌ સાથે સંપ સદાય— એ૦
 ઊંચે સ્વરે ન ઉચરવું, મુકીને મરજદ,
 કુલીન જોને કરવો નહીં, વડીલથી વિવાદ;
 ચંચળ ચાલે ચટક મટક ચતુરા નવ ચાલીએરે,

શિવસુત કેશવની શીખામણ અંતર યાદ— એ૦
 લીલાવતી— ૬૮

અમૃત સરખું સુખકારીરે, મીઠકું મહી વેચું મહી વેચું.
 દ્યો કોશામ્બી નરનારીરે, મીઠકું મહી વેચું મહી વેચું
 સુમતી— ૬૯

આ ભરવાડણી અજળ અપાર—અજળ અપાર, દીઠી. અ—
 રંભા થકી પણ અધિક રૂપાળી, કે ઉમીઆ અવતાર;
 શેષ સમા શિશ કેશ સુશોભિત, શશિવદની સુખકાર;
 શુક સમ નાકે નથની થરકે, અરૂણ અધર નીરધાર;
 ચંપક વરણી એ મૃગનયની, મારી કટાક્ષ કટાર— આ૦
 કેસરી સરખો લાંક કટીનો, ભારી નીતાંબની નાર—
 અંગ અનોપમ કાંબળ ઓઢી, કોકીલ કંઠ ઉચાર.—

લીલાવતી—

૭૦

અમૃત સરખું સુખકારી-મીઠું મહી વેચું મહી વેચું,

લ્યો કૌશામ્બી નરનારીરે—

મીઠું

સુમતી—મારે મહી લેવું મહી લેવું

આપો મટકી ઉતારીરે—

મહારે૦

મૈયારી મોહન ગારીરે—

મહારે૦

ચટપટ ઘુંઘટ પટ ખોલોરે—

મહારે૦

મહી મુલડાં બરાબર ખોલોરે—

મહારે૦

મૈયારી—

૭૧

મેતાજીરે શું મહી મુલ બતાવું, આખો પછી ભાવ જણાવું;

મળશે નહીંરે દહી દુનીઆમાં આવું, સમજીને શું સમજવું;

જીગતીથી રોજ જમાવું; લ્યો લાલન શું લલચાવું;

ખાધા કેડે ખુશ થાવું, તક જાશેરે તો પડશે પસ્તાવું, આ.

સુ—મહી મીઠુંરે મહેં આજ્યું મહિયારી, તું ગામ કીયે વસનારી;

બ્રજુટિમારે ભરકી ભાસે ભારી, કહો નામ તમારું નારી;

વળી કોણ તમારો વિહારી, રિમિત હાસ્યથી મન હરનારી;

કે તુજ કુળ કામણ ગારી, સાવિત્રીરે તુલ્ય ન આવે તારી.

લી—રંગીલારે મારી જાત રખારી, છું રાજપુરે રેહનારી;

હનુઓછેરે મુજ સ્વામી સુખકારી, મમ નામ સલુણી સારી;

તમો વણીક વડા વેપારી, પુછી કુળ જાત અમારી;

શું વાત વીવાની વિચારી, મન મોહનરે હું નવ પરણીત નારી.

સુ—અલખેલીરે મારે અનંગ ઉછાળા, સૂણી મધુર વચન મરમાળા;

લી—નવ સમજીરે, હું ભોળી નવ તેર, મહીશી દુજે મમ ઘેર;

મોંઘુછે ગોરસ માંડે, વડા વાતે બને નહીં વાડે;

૨૮ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

નથી લીધું કાંઈ તમારું, હું જઈછુંરે અતિ રતિપતિથી રૂપાળા;
સુ-શા માટેરે વાત જવાની બોલે, મમ જીવ ચડ્યો ચકડાલે.
લી-અણુઘટતારે ઘાટ તમે ઘડશોમાં, આધારો મને અડશોમાં.
સુ-હું આઘો છું અલખેલી, તજ તું ગભરામણુ ઘેલી.

મહી મુલ કહો મન મેલી, દીલ હરણીરે શું હવે ડા'પણુ ડહોળે.
લી-રંગરસીયારે, દુરજનથી મન ડરીએ, કહીભાવખરોશું કરીએ;
સુ-ગજગમનીરે મુજથી નજર મિલાવે, નખરેથી નયન નચાવે,
કુમકુમનો ચંદ્ર કપાલે, તલ ગૌર ગુલાબી ગાલે,
ચમકાવે ચિતડું ચાળે, વશ કરવારે તસ વચને અનુસરીએ.
દીલમાં દૂરીજનથી ન ડરીએ.

લી-બહાલાજીરે શી મન વાત વિચારો, મુજને વઢશે ધણી મારો;
મારગડોરે મુકોને મન ગમતા; સુંદર રાખુછું શમતા.
ઠીકછો અળગા ઠગનારા, કરો આંખ તણા અણસારા.
મહેં બાણ્યા વિચાર તમારા, ધારોછો તે સ્વાર્થ નથી સરનારો;
સુમ—

૭૨

કામણુગારી નારી કેહને મને વાત તારીરે,
છેલ છબીલી છબી ફાંકડી, આ દીશે અદ્ભૂત.
ગુણુ હીણો ગામડીઓ ખુહો એતો ભમતો ભુત,—કાં
ચતુર વિચિક્ષણુ તું ચતુરા ને ધણી મૂરખ સરદાર;
ચંપક વરણી કયમ ચાલે છે ગમારથી ઘરખાર—કાં
લી—ડાહ્યા ડમરા તમને પરની લાગે વાત પ્યારીરે—
પગ હેઠળ દાવાનળ સળગે એ અવલોકો આપ;
અમને પછી શીખામણુ આપો, મોહન રાખી માપ—કા.

નિર્લજ નીચ જગતની નારી, આ ગણિકા ગુણ હીણ;
કેમ પ્રેમ બાંધ્યો પાતળિયા, પૂરણ થઈ પ્રવિણ—કાં
સુમતી—મધુર વચનથી કરે હરણ મન સુંદર રસિક શરીર;

કોક કળામાં પૂર્ણ કુશળતા.....

લી—.....હરે પુરૂષનું હીર—

ભલે લાલ તમાચો મારી મુખડું લાલ રાખોરે—

અલખેલા ઊત્તમ કુળ ઉપજ્યા, આ કુલટા કમજત;

કામળગારા કેમ બને છે, વહો બરાબર વાત.

સુમતી—

૭૩

તાળે થયો છું સલુણી તમારા;.....

મૈ—.....મ્હોર આપો મન મોહન મારા,

સુ—નાહક આહક નવ ભડકાવો, સત્ય વિચાર સલુણી જણાવો;

મૈ—કૃપણતા શેઠ તમારેતો કરવી, બહાલીવેશ્યાતણી હોજરી ભરવી;

દામવિના દહાડો કયાંધકી વળશે, માલ વેશ્યા મુખડી સમ મળશે.

મૈયારી—વેધક વચન વહો શું વિચારી,.....

સુમતી—.....શી મરજી છે સલુણી તમારી;

મૈયારી—આગકરોનહીવેશ્યાબહેમાશે, મુકોનેહાથમ્હારો મરડાશે,

હું તો અહીં નહીં આવું હવેથી, ફાંકડેરાવ શી ફેંક ફજેતી;

સુ—મ્હોર આપી લેઉ માલ તમારો, નિત્ય બે વખતનો બાંધીએ વાંદ

મૈયારી—

૭૪

રીસકણા, રીસકણા, રીસકણા, રીસકણા,

પ્રેમજાળ, પકડી લાલ, અવળી ચાલ, ચલવો હાલ,

આ મહાલ, વચમાં સાલ, બગડે તાલ, કરીએ ખાલ,

મુકીને ખલક ખાળ, માનસર આ મરાળ, રંગે રમોને રસાળ.

૩૦ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

સુમતી—અટકાવે લટકાવે શરમાવે ભરમાવે તરસાવે દરશાવે બહાલ

મૈયારી— ૭૫

પ્રીતમ આ પ્રમાણુ છે, ?

સુમતી—હા હા હા હા.

મૈયારી—ડાકણનું દળાણુ છે, ?

સુમતી—ના ના ના ના,

મૈયારી—ઢોળી પાડી ભોળી પ્રેમ પયોદધી; બહાલો મારો આ વેચાણુ છે.

સુમતી—હા હા હા હા;

તણ ગોખર વેખર ગ્રહું, સમણ ચતુર સુબાણુ,

મૈયારી—સ્પર્ષ કરે આ પક્ષિની, ભાગ્ય ઉદયથી ભાણુ.

સુમતી—કરવું સમરપણુ સર્વ પરસ્પર,

મૈયારી—પ્રિય શું ? પ્રથમની પીછાણુ છે;

સુમતી—હા હા હા હા.

મૈયારી— ૭૬

ચાલીજા ચાલીજા અહીંથી ચુટેલ,

મીઠું તું મનાવી, ફંદામાં ફસાવી, પ્રપંચે પટાવી, ખેલાવીને ખેલ;

ચડાવી ચોળાવી ઉડાવી બનાવી, પૈસા પડાવી છળાવી છટેલ;

હરામી સ્વામી જે હૈયા પુટેલ, બહાલાંને મુકીને વંડી ગએલ;

તરૂણી તબવી તું છેડો વળાવી, રંડા તેં રડાવી મરાવી નાંખેલ.

કામ— ૭૭

ઉઠ્ય ઉઠ્ય અલી જાને તારે ઘેર, ધુતારી ધુતવાને આવીરે;

કયા ભવનું તું વાળે છે આ વેર, ધુતારી ધુતવાને આવીરે.

છેલ છખીલાને છેતરી છીનાળ, ધુ. તારૂં કાળું કર આવ્યો તારો કાળ ધુ.

ખોલી મીઠાં મીઠાં કપટ વચન, ધુ. કરે મલીન મહેતાણુ તણું મન ધુ.

તાડું પોગળ બધુ થયું પ્રકાશ, ધુ. હવે આવીશ નહીં મારે આવાસ ધુ.
 મૈ—રાંડ આવીશ રસિક કને રોજ, નફ્ટ ફટ ફટ તનેરે;
 તારા મમત ઊપર માણું મોજ, નફ્ટ ફટ ફટ તનેરે.
 તારી ખોટી છે પીતળ જેવી પ્રીત, ન. તુંતો માંટી નવનવા કરે નીત. ન.
 રમે તમારાથી જે પુરૂષ જાર, ન. એતો જગતનું એકું જમનાર. ન.
 તારી ખચિત ખલક ખુંદે ખાટ, ન. તાડ તન તેતો કૂતરાની ચાટ. ન.
 તને અડતાં મનુષ્ય અલકાય, ન. તારા સંગથી નરક નર જાય. ન.

કામ—

કાંક દાગમાં કાળુ મને દેખાય, ધુ. આતો માંટી તારા ઠગણી શું થાય. ધુ

મૈ—માડું ફેડી નાંખજે તું હૈયા ફૂટ—ન૦

હાહા મારા આ માંટી છે માથુ ફૂટ—ન૦

કામ—ભુંડી રાંડ નિચ જાત ભરવાડ, ધુતારી ધમકાવે મનેરે—

અહીંથી તારી મહી મટકી ઉપાડ—ધુ૦

સુમતી—બસબસ રાંડ ઝાઝું નહીં જોલ,

આઘી રે તાડું આવી બન્યુંરે;

તેતો હાથે કરી જોયો તારો તોલ—આ૦

સુમતી—૭૮

માહું લગાડો તો મારા સમ છે સલુણીરે;

નથી આ નફ્ટમાં જે બદામની બુણીરે,

વચમાં જોલાવ્યા વિના જોલી વઢકારીરે.

નીચમાં તું નીચ વેશ્યા નિર્લજ નઠારીરે—

મૈયારી—૭૯

મહી બહુ વેચાય અહીં નહીં અવાય,

અપમાન થાય, મહોરો સદાય;

૩૨ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

કયાંથી અપાય, નિધીય આન નગીના

સુમતી—આમ ચતુર નાર, કરી પૂર્ણ ખ્યાર, ૩૨ નવ લગાર;
નિત આવ્ય દ્વાર, લે મુક્તાહાર, વળી આપીશ દાગીના;

સુમતી— ૮૦

આજ રંગમાં રસિલી ખ્યારી રાત રહો,
વીસ મહોર કાલને પ્રભાત લહો—આજ
કટુક વચન કુલટા નહીં બોલે,
આટલું સલુણી સુન્નત સહો—આજ

મૈ— ૮૧

નગીનારે નેહ નજર કરી આજ;
અહનિશ હું આધીન અલબેલા; પણ નડવાની પીડાજ.
સુ—રે ગણિકાને હું નહીં ગાંઠું, મનથી કરે છો મિત્તજ,
રસિલીરે, રાત રહો અહીં આજ;
લે આ વચન તન મન ધન તારું, નથી એ કરપાતું કાજ—૨૦
મૈ—હું પણ કોલ કરાર કરું પતિ, આવીશ નિત અહીં આજ—૧૦
હુંરે ભલે ભરવાડણુ સરજી, પૂરવ પુન્ય ફળ્યાંજ—૧૦

અંક ત્રીજો.

કામ— ૮૨

કરમ તણી કથની રે કયાં જઈને કઈ,
દીલડામાં સળગે દાવાનળ દુઃખજો,
ભરવાડણુ વેરણુના ભલેર્યા થકી;
શેઠ જીએ નહી રનેહે મમ સન્મુખ જો.

કરમ—

કાયદા પ્રમાણે સર્વે હુક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે. ૩૩

મોજ મઝા માણુ છે મારા દેખતાં,
લાજ ન આવે નિર્લજજને લવલેશ જો;
અહનીશ એ બે જણ રે'છે આણુંદમાં
કલેશ વિશેષ મને ઉપજે હમ્મેશ જો, કરમ—
છેદે છે મહિયારી મારો છાંયડો,
કર્યો કંથ વશ કરૂં હવે હું કેમ જો;
બહુ બોલું તો સાડાખાર વરણ તણો,
તુટી જાય તરત પ્રીતમથી પ્રેમ જો. કરમ—

મૈયા— ૮૩

અમૃત સરખું સુખકારીરે, લ્યો મન મોહન મહી લાવી;
કા—આ હૈયા શઘડી આવીરે, કામણ હુંમણ કાંક કરે;
બદકેલી કરતાં ફાવીરે—કામણું

કપટ— ૮૪

હજીએ નવ આવતી અટકી,
કા—કેમ કરૂં જશે કાળજી ફટકી, નથી હઠતી પટકી મટકી—હજી
કપ—રહય નયન રજકણ સમ ખટકી,.....
કા—... ..છેલ જશે છટકી તટકી,

મૈયારી— ૮૫

અમૃત સરખું સુખકારીરે, લ્યો મનમોહન મહી લાવી;
બજે મનમાં વેરણ મારી રે—લ્યો
સુ-તુજ દધી દુધ છે ગુણકારીરે, આવો મૈયારી મારી;
જગવહુ રહેશે જખમારીરે—આવો
મૈ—મૈયારી મંત્ર ઊચારીરે, માફ આકર્ષણ કરવું;

૩૪ કર્તાની રજ શીવાય, છાપવી છપાવવી કે લખવવી નહીં.

બડબડતી આ બિચારીરે, એક દીન આદરશે મરવું;

ક—ઉભી શું હૈયા પુટીરે, લીધી તુજ લખમી લુટી;

કા—ખાટી ગઈ મારી ખુટીરે, શું કરવું માથું કુટી—

ફટકણ ફાટી તું ઝાઝી રે, લોક થકી પણ નવ લાજ;

બધી હાથ કરી તે બાજુ રે, કર મહેતાજીને રાજ—

મૈ—મીઠડા લ્યોને મહી મીઠું રે, કાળજડું ઠંડું થાશે;

આતો નથી અવર અજીરુંરે—

કાળ૦

સુમતી—

૮૬

મલપતિ તલપતિ રતિમતિરે રતિ આકૃતિ

રતિ નથી તું વિસરતી, રતિ—

તેં નવોઢા આરપાર હૃદયમાં ઉતારી,

સજળ ચપળ ચક્ષુ બરછી ચમકતી રે— રતિ૦

મૈયા—મીઠાં મીઠાં વચન આમ મરમમાં ઉચારી,

ધાર્યું છે શું? કયાં સુધી ધરું ધૃતીરે—

કાંક મોહની કરી મને રતિપતિ,

સુ—સુખ દાયક લાયક મમ લલના;

જન્મીશું આહર જાતીમાં જતીરે

મૈયા—અવળાં કામ કરે વિધી કહેવું શું વધારે;

શું સલુણા આપ યોગ્ય આ હતીરે,

રાખ્ય રાખીને રહ્યા તમે રતિપતિ;

સુમ—મધુરી તું રાધીકા સમાન મેણાં મારમાં;

મૈ—કૃશ્ન જેવી આપ નવ કરો કૃતિરે—

રમે આંખમાં સાપોલિયાં રતિપતિ,

કાયદા પ્રમાણે સર્વે હુક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે. ૩૫

કપ—છટકતિ છિનાળ છાલ કેમ છોડતી નથી;

કા—જાને અલી જાને કરે છું જતીરે;

કેમ આવતા હજી નથી તું અટકતી,

સુ—રૂમક જુમક કરતી નિત્ય આવશે રસિલી;

મીઠડું મહી વેચું મુખ ઉચરતીરે—

મૈ—પ્રેમ પોથી પઢી પ્રવિણ પ્રાણજીવન પાસે,

સુ—ગણીકા ગમારમાં નથી ગતી રે—

મૈયારી—

૮૭

હશી વશીકરણ કરી લાન ભૂલાવી લાલા;

હર્યા મમ પ્રાણ નયન બાણ લગાવી લાલા;

થયો પરિપુર્ણ અરશ પરશ જીહાં પ્રેમ પ્રિતમ,

લ્યોને કોણ માત્ર મહી મેં લાજ લુટાવી લાલા. ૬૦

કામસેના—

૮૮

મહી નથી લેવુરે જા ઠગાઇ તારી;

મીઠું મીઠું ખોલી, ખાઇ ગઈ ફેલી,

કપટ આ કેવુરે, જા ઠગાઇ તારી,

કપ—નિજઘર ખોયું જગમાં ન જોયું તુજ પિયુ જેવુરે—જા

સુમતી—

૮૯

એ જમવા અલિલાખ, સરસ મહી—

માંખણથી પણ અધિક મીષ્ટ છે, ધિક આ આગળ દ્રાખ, સ

આની તુલ્યે કદી ન આવે, સાકર આંખા સાખ—સ૦

આ અમૃત સમ ગોરસ આગળ, દાય નહી દુધપાક—સ૦

૩૬ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

તું ઇરષ્યા અગનીમાં અમથી ખુબ બળી થા ખાખ—સ૦
કામસેના— ૯૦

મુજને ભીખ માગતી તેજ કરી, તેજ કરી ધન માલમતા હરી,
દીલડામાં નવ લેશ હરી,— મુજને

ના કેહેતાં નિત નિત ઘર આવે, જા તુજને નથી શરમ જરી. મુ-
કામ નથી ઘરમાં તમ કેરું, આ હું સત્ય વચન ઉચરી. મુ-
નકટાં થઈ કદી પગ નવ દેશો, મમ ઘરમાં ફટકેલ ફરી મુ-
આજ થકી કરો અદીઠ તમારું, હું ખોટી આ રાંડ ખરી, મુ-
મૈયારી— ૯૧

પ્રાણજીવન પુંઠે પુંઠે પધારો, અહીંછે એકાન્ત આવાસ અમારો;
કામ કીડા પતિ અહનીશ કરશું, સાહેબ વનિતાની વિનતી સ્વીકારો.
મુ-તું જોખન મદમાતી મૈયારી, મેં નિરખી તુજ નિપુનતા ન્યારી;
છાની રાખું તને છેલ છબીલી, જાણીએ છે બધી જારી વિજારી,
મૈ-લાયરી લાલ જવા દો તમારી, હું ગણિકા થકી નથી રે નઠારી.
મુ-જાણ્ય કરીને જગતમાં શું કારણ, હું મધુકર તુંતો માલતી મારી.
લીલાવતી— ૯૨

આપ કૃપા કરી અમને ઉગારો, બળતી અનંગ અનળ થકી ઠારો;
નિરલય રહો મમનાથ નગીના, ઘરમાં નથી ને નથી આવનારો. આપ.
રતી અંતર રસિયા રખે રાખો, વિવિધ પ્રકારથી લાલ બિહારો-
લોગવો સ્વર્ગ તણા સુખસ્વામી, હુકમ કદી નહીં તોડું તમારો.
પ્રસન્ન કઈ પ્રભુ પાય પલોટી, મહી માંખણ થકી શરીર સુધારો. આ૦
લીલા— ૯૩

માથાના મુગટ મારા પરણ્યા કે કુંવારા,

શાને માટે આપે સગાં વહાલાંને વિસાર્યાંરે. મુગટ—
 કયાં છે માતપિતાજી તમારાં કયાં છે સજ્જન કુટુંબરે,
 કયાંછે કયાંછે કયાંછેરે, સંબંધ તમારો સાચુ બોલો સમ મારારે.મુ;
 સુમતી—પવિત્ર પુન્યાત્મા છે માવીત્ર અમારેરે
 વેશ્યાની સોબતે તજ્યાં, વગર વિચારેરે
 આ નગરીમાં એહ વસેછે, વનિતા પીયર વસેલરે;
 વનિતા વનિતા વનિતારે, અનુપ આકૃતિ એની તારે અનુસારેરે;
 લીલાવતી—

૯૪

મારી સૈયર શીયળ સોભાગી, દેખી અવગુણ શો તમે ત્યાગી;
 આપને ઘટે કરવું ન આવું, કહોતો એહને અહીંયા બોલાવું;
 મુ—સુતો સર્પ જગાડીએ શાથી, અતી અડચણ થાય એમાંથી;
 તુંછે સૌ સુખદાયક ખ્યારી, એનું કામ નથી અહીં નારી;
 નિત્ય ભાવતાં ભોજન કરશું, રસ રંગમાં આપણ રમશું;
 મળ્યું છે મન આપણા બેનું, અહીં શું છે પ્રયોજન એનું;
 મૈ—આવું કરીએ નહિ મન કાચું, સાંભળોને કહુ સાચે સાચું;
 પ્રીય પરણ્યા તમે મારી સાથે, એતો યાદ લાવો પ્રાણનાથ;
 મૈ—ચડી ચોરીએ હાથ દબાવ્યો, નળ દધને નેહ જણાવ્યો;
 તમ સાથ હીંચોળામાં હીંચી, ખશીઆણી પાડી ચીર ખીંચી;
 લાગે આટલું તમને અધુરું, હજી બીજી નીશાનીઓ પુરું;
 મને અરધીએ એકલી મુંકી, ગયા ચતુર પતિ બધું ચુકી;
 મુ—થઉ વિસ્મય સાંભળી વહાલી, મળ્યા દંપતિ કોડ દીવાળી;
 ખ્યારી તારોછે પુરણ પ્રેમ, આવી ખેલું કહ્યું નહી કેમ;
 કર્યો કેમ મૈયારીનો વેશ, નવ જાણ્યું કપટ લવલેશ;

૩૮ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે ભજવવી નહીં.

મૈ-મ્હેતો જાણ્યું રસિક રીશાળ, પાસે વેશ્યા વિષય વિષ જવાળ;
એથી મૈયારી સ્વાંગ ધરીને, તમને વશ કર્યા કપટ કરીને;
સુ-સત્યવાત સકળ પ્રીયા તારી, મારી અઝલ ગઈ હતી મારી;
મારી રસમ સરવ તેં સુધારી, ધન્ય ધન્ય પ્રતિવૃત્તા નારી;
મારા કુળનું કલંક તેં કાપ્યું, તને અધીક શાખાશી શી આપું;

લીલાવતી—

૯૫

મનહર મળતાં, મેં મન ગમતું સરવે સુખડું માણ્યું;
જગમાં જોતાં, સ્વામી સમાગમ સમ સુખ અવર ન જાણ્યું. (ટોક)
જીન વચન સુધારસ ચિત્ત ધરશું, સાતે ક્ષેત્રે ધન વાવરશું;
પ્રતિદિન પ્રભુની પુજા કરશું. મનહર—
પિયુ માત પિતા પાચે લાગો, માફી અપરાધ તણી માગો;
સંસાર તણો ચલવો સાગો. મનહર—

કામસેના—

૯૬

અરે ઓ ચાર, થઈ ખુવાર, તેં તીરસ્કાર કર્યો;
આંસુ આવાર, ચાલે ચોધાર, ન દીલદાર ઠર્યો;
જઈ આગાર, દાડાચાર, અરે નિજ નાર વર્યો;
આવીતી તે દ્વાર, હતી હુશીયાર, હૈયાનો હાર કર્યો,
કપટકળા—તજ દરકાર, કરી વ્યભિચાર, પાછો ભંડાર ભરો;
તને હજાર, મળશે ચાર, એ વેપાર ખરો,
સુખી કરનાર, મારો વિચાર, નહિ લગાર ડરો;
એસી બજાર, હવે કુળાચાર, અંગીકાર કરો.

કામસેના—

૯૭

પ્રીતિ પાતરની કરનાર, સરવે મુરખના સરદાર;
નીતિ નીપુણ ગણે નાદાર, પીડા પામે અપરંપાર;
જેની સાથે જવ તલ ખાળી, માતપીતા પરણાવે;
એને ત્યાગી નીરલાગી નર, આપણી પાસે આવે. પ્રીં
પત્નિ સુખ પકવાન સરીખું, તૃપ્ત થયા નહીં તેથી;
ગણિકા ગમન વમન સમ ગણવું, અરે થશે શું એથી. પ્રીં
શું એનાથી કારજ સરશે, એ શું સાડું કરશે;
શ્વાન સમાન સદા અથડાઈ, મોત વગર તે મરશે. પ્રીં

કામસેના—

૯૮

ધીઃક કુળાચાર આપણો એવો, સ્વામીનો જ્યાં ન સુમાર;
યાર ખોલાવા બજારમાં ખેસવું, લાજ મળે ન લગાર—
ચોર જુગારી ઉચક્કાઓ આપણી, પ્રીતી કરે ખેશી પાસ;
આપણો ને વળી આપણા યારનો, વિશ્વ કરે ન વિશ્વાસ—
લલકો મારી લલે ચૌટામાં ચાલો, ઝાલી ગુલાબના ગુચ્છ,
સદગુણી માણસ સમજે વેશ્યાને, તરણા થકી પણ તુચ્છ;
ઓછી અક્કલની ઉત્તમ કુળની કંઈક, નીચ પ્રસંગથી નાર.
બહાલાં તજીને બનેછે વારાંગના, બહાલો કરી વ્યભિચાર—
આપણાથી એતો પામે અતી દુઃખ, જ્યારે જોખન તેનું જાય;
કીડાપડે કાઢાડનાર જડે નહી, મરવાથી મડદુ ચુંથાય
પરલવ પાપ કર્યા પરી પુરણ, આવ્યો વેશ્યા અવતાર;
આ લવમાં પણ અધીક કરી અધ નરકે જવું નીરધાર—

૪૦ કર્તાની રજા શીવાય છાપવી છપાવવી કે લજવવી નહીં.

કપ—મારી બાઈ મનમાં ન મુઝાશો, રોડ રહેજો મમ સાથે;
વેશ્યા વેપાર પ્રપંચ બધો તજી, જપશું હવે જગનાથ—

સેજલદે—

૯૯

શીયળ સાચવ્યું તેં પ્રીયા સુતની, વધો વેલ તારા થકી કુળની
વધુ શું વદુ ગુણ તારા વધુ, તને ધન્ય છે સુખ આપ્યું બધું;
અચળ તારૂં રહેજો સુહાસણ પાણું, સદા સૂળમાં જીવજો તું ઘણું;
કળા કેળવી લાવી તું કંથને, થજો પુન્યશાળી સુપુત્રો તને;

સુગુણમંજરી—

૧૦૦

સુખી થજો દેશી સજન સમાજ, ધર્મ પત્નિ તું ધર્મ કવચ ધરી,
અપરાજિત થઈ આજ—

સુ૦

દંપતી આ દ્રષ્ટાન્ત વિલોકી, સુધરોને સુખ કાજ—

સુ૦

સધના—

૧૦૧

નાટક નવિન રસાળ રસીક રચ્યું

ના૦

વહી ગએલા નીજ વાલમને પકડી પ્રેમની જાળ;
વેશ્યા ધરથી નિજ ઘર લાવી, વનિતા બુદ્ધિ વિશાળ—૨૦
લીલાવતી સમ શીયળવતી સતી માનુની ગુણ મણી માળ;
પ્રેમ વિનયથી વર વશ કરજો, પ્રણમી જગ પ્રતિપાળ—૨૦
અણહીલપુર પાટણનો વતની, રાજનગર રહું હાલ;
જૈનશાળામાં જૈનઅધ્યાપક, શીવસુત કેશવલાલ—રસિ૦

નોટીસ.

‘ સંગીત લીલાવતી નાટક ’ તથા ‘ પવિત્ર લીલાવતી નાટક ’ ગદ્ય પદ્યાત્મકનો કર્તા હું નીચે સહી કરનાર અધ્યાપક કેશવલાલ શિવરામ છું; અને તે બન્ને નાટકોની ચોપડિયો કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવી તેના સર્વે હક મેં મારા સ્વાધીન રાખ્યા છે, માટે મારા વગર બીજા કોઈનો મજકુર નાટકો તથા તેમાંનો કોઈ પણ ભાગ છાપવા, છપાવવા, વેચવા, વેચાવવા નો અગર ભજવવાનો હક નથી. તેથી મારી લખીત પરવાનગી વગર ક્ષીટ્રીશ અગર દેશી રાજ્યોની પ્રજાઓએ સદરહુ સંગીત લીલાવતી નાટક તથા પવિત્ર લીલાવતી નાટક ગદ્ય પદ્યાત્મક અગર તેમાંનો કોઈ પણ ભાગ છાપવો, છપાવવો, વેચવો, વેચાવવો અગર ભજવવો નહિ.

પવિત્ર લીલાવતી નાટક ગદ્ય પદ્યાત્મક થોડા દિવસમાં છપાઈને બહાર પડશે.

સહો અધ્યાપક કેશવલાલ શિવરામ,

સંગીત લીલાવતી નાટક તથા પવિત્ર લીલાવતી
નાટક ગદ્ય પદ્યાત્મકનો કર્તા.

મુ. અમદાવાદ કૃતાસાની પોળ,
જૈનશાળા નં. ૧ લો.

